

Impropietats lèxiques (nova versió)

JOSEP RUAIX I VINYET

Un dels defectes contra la correcció lingüística és el constituït per les impropietats lèxiques, és a dir, per l'ús de mots amb un sentit impropï, o bé amb un context que no correspon a la semàntica del mot. En aquest treball (que és una notable ampliació, més alguna matisació, de l'apartat «Impropietats lèxiques» del nostre manual *Obs/2*, pp. 122-124, apartat reproduït dins *LENGUA NACIONAL*, núm. 41, hivern del 2002, p. 28) mirarem d'agrupar d'alguna manera els exemples que en tenim recollits (en set tipus; dins de cada tipus, posem els exemples, generalment, per ordre de recopilació) i els comentarem breument, donant-ne la solució (és a dir, l'esmena del defecte). Notarem que, en algun cas, la impropietat és tan grossa que ja esdevé un despropòsit¹; en canvi, en altres casos és subtil o bé és fruit d'una simple badada o lapsus de l'autor. També notarem que bastants casos es refereixen al llenguatge religiós, sobre el qual, avui dia, es constata molta ignorància.

Com hem fet en altres treballs, primer copiarem, entre cometes, els exemples defectuosos, subratllant-hi els elements afectats; després, entre parèntesis, en citarem sumàriament la font i, si cal, els comentarem; finalment, tornarem a donar l'exemple (sovint, abreujadament) esmenat, posant-hi en negreta els elements esmenats. Com que es tracta d'exemples reals, a vegades contenen defectes d'algun altre tipus, que també marquem i corregim. Acabem el treball amb una breu conclusió.

1. Superlatius i altres termes que no admeten quantitatius

És lògic que els adjectius superlatius, per la seva mateixa naturalesa, no admetin comparacions o graus. Això també passa amb altres adjectius amb una semàntica anàloga als superlatius. Veurem, doncs, en aquest primer grup d'exemples el defecte de posar adverbis de quantitat o semblants a tal tipus d'adjectius:

- «Les perspectives per al curs vinent semblen més òptimes» (d'un original, abans de ser corregit; l'adjectiu *òptim* és un superlatiu, equivalent a 'molt bo, boníssim, el més bo...'; per tant, no admet comparacions o graus) > *Les perspectives per al curs vinent semblen òptimes*. / «La posició més òptima seria que cada gran dialecte intentara un diccionari contrastiu amb el dialecte central» (AA. VV., *La llengua als mitjans de comunicació*, p. 114) > *La posició òptima seria que ...* / «... el resultat era d'un més que òptim rendiment» (M.

Arimany, *Memòria de mi...*, p. 118) > ... *el resultat era d'un òptim rendiment*. / «... tot fa creure que estem en el moment més òptim per avançar significativament en el procés de sobirania» (*Avui*, 18-4-1992, p. 10; de passada hi farem altres retocs) > ... *tot fa creure que som en el moment òptim per a avançar significativament en el procés de sobirania*. / «L'actual codi [de dret canònic] ha arribat a un punt bastant òptim» (redacció d'un alumne de teologia) > *L'actual codi ha arribat a un punt bastant bo*. / «Però no diria la veritat si no afirmés que m'agraden més altres ocells. Primer de tot la becada, que és el més òptim de tots –per menjar, s'entén» (Pla, OC 44, p. 108) > ... *Primer de tot la becada, que és el millor de tots ...*

- «... arriba al seu punt més àlgid» (d'un original, abans de ser corregit; com que *àlgid* ja vol dir 'més greu', no admet comparatius) > ... *arriba al seu punt àlgid*.
- «Aquest misteri de l'amor en el dolor de la Creu és la clau més definitiva per a interpretar el nostre Univers carregat d'enigmes» (R. Pou, *Creador i creatura*, p. 196; *definitiu* és un terme que no admet comparacions o graus) > *Aquest misteri de l'amor ... és la clau definitiva per a ...* / «Com hem repetit a bastament al llarg d'aquests apartats, és difícil fer generalitzacions més definitives sense estudis sistemàtics de la llengua oral que puguin confirmar o modificar les tendències que hem apuntat i també completar i perfeccionar la classificació que hem proposat en l'apartat anterior» (d'una gramàtica, abans de ser corregida) > ... *és difícil fer generalitzacions definitives (o més segures) sense estudis sistemàtics ...*
- «Aquests dies l'activitat diplomàtica a la seu del copríncep d'Andorra és molt frenètica» (*Avui*, 20-11-1994, p. 22; *frenètic* és un terme que no admet comparacions o graus) > *Aquests dies l'activitat diplomàtica a la seu del copríncep d'Andorra és frenètica*.
- «... els victorins, que semblen els mestres més immediats del nostre autor ...» (d'un original, abans de ser corregit; *immediat* és un terme que no admet comparacions o graus) > ... *els victorins, que semblen els mestres immediats del nostre autor ...*
- «Per tant, el diàleg de l'Església amb les cultures del nostre temps és una exigència força ineludible que demana creativitat apostòlica i força profètica per fer

1. Vegem-ne, per curiositat, un exemple en castellà: «Hace escasos días, el presidente del Parlament de Catalunya, Ernest Benach, convocó a los medios para que éstos difundieran una declaración institucional. Es

óbice que quien así se manifestaba lo hacía en función del cargo que en la actualidad ostenta» (*La Vanguardia*, 8-3-2005, p. 24, on es posa *óbice* per *obvio*).

- los arribar l'originalitat del missatge evangèlic» (AA. VV., *Ressò de la fe...*, p. 6; *ineludible* és un terme que no admet comparacions o graus; de passada hi farem un altre retoc) > *Per tant, el diàleg ... és una exigència ineludible que demana creativitat apostòlica i força profètica per a fer-los arribar ...*
- «Tot i això, els seus derivats [d'aquest verb] també han fet camins molt paral·lels, molt interessants ...» (O. Camps, *Parlem del català*, p. 35; *paral·lel* és un terme que no admet comparacions o graus) > *Tot i això, els seus derivats també han fet camins paral·lels ...*
 - «De manera que es pot dir ... Però les últimes [formes] són més preferibles» (ib., p. 229; també *preferible* és un terme que no admet comparacions o graus) > *De manera que es pot dir ... Però les últimes són preferibles.*
 - «Herodies odiava Joan i el volia fer matar, però no podia, perquè Herodes, sabent que Joan era un home just i sant, el respectava i el protegia; quan el sentia, quedava molt perplex, però l'escoltava de bon grat» (Mc 6, 19-20, segons *Bíblia catalana interconfessional*, 1ª ed.; *perplex* és un terme que no admet comparacions o graus; a notar que en la 2ª ed. el defecte fou esmenat) > *Herodies odiava Joan ... quan el sentia, quedava perplex, però l'escoltava ...*
 - «... algunes expressions. Es faria llarg d'esmentar-les totes, però podem escollir les més principals» (d'un original, abans de ser corregit; *principal* és un terme que no admet comparacions o graus) > *... algunes expressions. Es faria llarg d'esmentar-les totes, però podem escollir les principals.*
 - «un canvi molt transcendental» (*Full Diocesà*, 23-2-1992; *transcendental* és un terme que no admet comparacions o graus) > *un canvi transcendental.*
 - «El Pare Cardona va dir que faria el possible per assistir-hi algun any, encara que li és una mica difícil, ja que per la seva condició de prior no li és massa possible de sortir gaire del monestir» (d'una revista local; la impossibilitat no té graus) > *El Pare Cardona ... ja que per la seva condició de prior no li és possible de sortir gaire del monestir.*
 - «El profeta considera la metàfora matrimonial tan important que se serveix d'ella fins i tot quan les circumstàncies per fer-ho no són massa ideals» (d'un original, abans de ser corregit; de passada hi farem dos retocs més) > *El profeta considera la metàfora matrimonial tan important que se'n serveix fins i tot quan les circumstàncies per a fer-ho no són ideals.*
 - «El gran nombre de personatges citats, i la circumstància que alguns eren forasters, fa difícil de documentar-los tots. Tanmateix, la identificació de diversos i la confirmació documental de múltiples dades que el poema consigna són garantia prou suficient per a arribar a la conclusió que ens trobem davant d'una autèntica galeria d'amistats del nostre escriptor» (*Testament de Bernat Serradell, de Vic*, Els Nostres Clàssics, 103, «Introducció», pp. 27-28) > *... que el poema consigna són prou garantia (o bé són garantia suficient) per a arribar a la conclusió ...*
 - «Finalment, la justícia ha tancat el cas del segrest de Maria Àngels Feliu, veïna d'Olot i farmacèutica de professió. El seu patiment ha estat tan immens que possiblement resulta inimaginable. Ningú se'n pot fer plenament la idea. A la vista oral del judici en vam tenir un tast, però possiblement mai ho arribarem a entendre tot» (*Avui*, 14-4-2003, p. 2; a més del defecte que aquí ens interessa més [*tan immens*], hi ha dos cops un ús impropï de *possiblement* i alguna altra cosa que esmenarem) > *... El seu patiment ha estat tan gran que segurament resulta inimaginable. Ningú no se'n pot fer plenament la idea. A la vista oral del judici en vam tenir un tast, però potser mai no ho arribarem a entendre tot.*
 - «Després de 22 dies desaparegut, diumenge al matí van trobar el cos sense vida d'A.N., de 44 anys. El manresà va ser localitzat al torrent de la Figuereta, al parc natural de Sant Llorenç del Munt, en un lloc molt inaccessible, segons ha explicat a aquest diari el seu germà, I.N.» (*Regió 7*, 24-6-2003, p. 5) > *... en un lloc inaccessible ...*
 - «És obvi que els actes i el tarannà de [Francisco de] Velasco han merescut entre els historiadors un judici prou unànime que no l'ha deixat en un lloc gaire lluït» (*Avui*, 11-9-2003, supl., p. 8) > *... un judici unànim que ...*
 - «L'estructura de les homilies [d'Organyà], força idèntica en totes, presenta l'acabament amb una citació també en llengua llatina, que ve a ser com un tancament estereotipat: és idèntic en totes les homilies, llevat de la tercera ...» (d'un original, abans de ser corregit; de passada, en la correcció evitarem la repetició de l'adj. *idèntic*) > *L'estructura de les homilies, força semblant en totes ... és idèntic en totes les homilies ...*
 - «La bicicleta d'en Llorenç va passar a ser, a partir d'aquell moment, un element dels més actius en el solar. [...] Els bidons sàviament distribuïts, les peces metàl·liques de la grua que havien recuperat del racó on jeien i uns quants taulons posats en difícil equilibri i que a la més mínima canviaven de posició, eren els obstacles més espectaculars, però s'hi havia d'afegir un breu circuit per la muntanya de sorra i l'obligació de fer un salt de tauló a bidó perquè les rodes no toquessin l'aigua d'una petita bassa artificial que van crear a cops de mànega» (J. Carbó, *El solar de les rates*, p. 99; a més de la impropietat que aquí ens interessa més [*a la més mínima*], n'hi ha una altra [*per la muntanya de sorra*]) > *La bicicleta ... i que a la més petita canviaven de posició ... però s'hi havia d'afegir un breu circuit pel munt de sorra ...* / «... es despleguen maniobres prop de les federacions esportives internacionals per tal d'impedir la més mínima aparició de cap federació esportiva catalana ...» (LLENGUA NACIONAL, núm. 58, I trim. 2007, p. 14) > *... la més petita ...*

- «Ainaud, àvid de saber i divulgador en el sentit més noble de l'expressió, autor de milers de pàgines escampades en tota mena de racons, des de llibres propis fins a les publicacions més menors, és en el sentit més complet del terme un home de lletres» (AA. VV., *Reconeixement a Josep Maria Ainaud de Lasarte*, p. 9) > ... **fins a les publicacions més petites** (o bé **fins a les publicacions més secundàries**, o bé **fins a publicacions menors**) ...

2. Incompatibilitat o redundància entre un adjectiu, verb o substantiu i el context

Existeixen adjectius, com també verbs i substantius, que resulten incompatibles amb segons quins contextos, constituint, a vegades, una redundància. Ho veurem en aquesta segona sèrie d'exemples:

- «Rosetta Cutolo, detinguda ahir, una de les úniques dones que ha aconseguit formar part de la cúpula de la Màfia...» (*Avui*, 9-2-1993, p. 2; si és *única* no pot ser *una* entre altres dones; la solució depèn del significat de la frase) > *Rosetta Cutolo, detinguda ahir, una de les poques dones que han aconseguit* (o bé *l'única dona que ha aconseguit*) ... / «Si l'home se n'havia anat després de tornar-se boig i destrossar aquells llibres, una de les úniques coses que estimava al món, ho havia fet sense res, sense papers, sense diners ...» (M. Aritzeta, *La maleta sarda*, p. 349) > ... **una de les poques coses** ...
- «... i cada setmana hi ha baralles pels carrers, com en un veritable far west ...» (F. Escribano, *Descalç sobre la terra vermella*, pp. 29-30) > ... **com en un poble del far west** ...
- «Joan Coromines és el lingüista català més complet de tots els temps i, juntament amb Pompeu Fabra, un dels dos que han tingut una repercussió més extensa i profunda sobre els diversos aspectes de la llengua» (AA. VV., *L'obra de Joan Coromines*, p. 15; si parlem de dos [Coromines i Fabra], no hi escau que diguem *un dels dos*) > *Joan Coromines és el lingüista català més complet de tots els temps i un dels dos –l'altre és Pompeu Fabra– que han tingut* ...
- «... l'estudi sobre els parlars de Cardós i Vall Ferrera, el llenguatge mariner de Sant Pol de Mar o, ja en extramurs lingüístic, sobre el dialecte aranès» (ib., p. 155; *extramurs* és un adverbí o també pot ser adjectiu) > ... *o, ja extramurs pel que fa a la família lingüística* (o bé, *fora de la lingüística*, o bé *fora del camp lingüístic*), sobre el dialecte aranès.
- «... afirmació que es pot fer extensible a un cas com ...» (d'una gramàtica, abans de ser corregida; el terme *extensible* ja vol dir 'que es pot fer extensiu') > ... **afirmació extensible a un cas com ...** o bé ... **afirmació que es pot fer extensiva a un cas com ...**
- «Tots els fenòmens naturals, també els físico-químics, tenen una base no mecanicista. La mecànica quàntica ens afirma que, per la seva mateixa naturalesa, les partícules elementals segueixen un camí que no està determinat exactament pel seu estat anterior» (d'un original, abans de ser corregit; confusió entre *ens diu* i *afirma*) > ... *La mecànica quàntica ens diu que ...* (o bé ... *La mecànica quàntica afirma que ...*).
- «Entre els escrits inèdits, cal destacar ... *Eucarístiques* –compilació de peces adreçades a l'Eucaristia» (*Avui*, 23-4-2002, supl., p. 4) > ... *compilació de peces sobre l'Eucaristia* (o bé *inspirades en l'Eucaristia*).
- «A partir de llavors, i fins al final de la seva vida, Arnau de Vilanova manifesta un viu interès per la teologia. La seva activitat com a metge quedarà abandonada a un segon pla» (d'un original, abans de ser corregit) > ... *quedarà relegada a un segon pla*.
- «En definitiva, del billar, no en sé ni una paraula. No en vaig saber mai res. Inintelligibilitat nul·la, total» (Pla, OC 44, p. 462) > ... **Intelligibilitat nul·la** o bé **Inintelligibilitat total**.
- «Si veus una estrella, demana un desig» (*Avui*, 24-12-2002, anunci; es tracta d'una sinèdoque: *desig* [acció > cosa desitjada], com *caça* [acció > cosa]; però no deixa de ser una impropietat o redundància) > *Si veus una estrella, expressa un desig* (o bé *Si veus una estrella, pensa't una cosa*).
- «... podem, doncs, llegir-hi que han portat a Catalunya monges castellanques com a educadores, unes monges que exclamen unes frases que evidencien la seva ignorància i el seu tarannà» (C. Arnau, *Compromís i escriptura*, p. 179; a notar que el verb *exclamar* és, segons els diccionaris, transitiu, però en realitat sols pot dur, a tall de compl. directe, una exclamació; p.e.: *Les monges van exclamar: "I ara!"*) > ... **diuen** ... / «... un home exclama una frase que ens recorda la de les monges de la versió francesa ...» (ib., p. 182) > ... **diu** ...
- «Al començar aquest treball volia conèixer més a fons el conte de fades, conèixer el perquè de l'atracció d'aquests contes meravellosos en els infants, què els aporta i què ens aporta també a nosaltres. He conegut una petita part i ja la trobo immensa de significats» (AA. VV., *Treballs de recerca d'alumnes de batxillerat del Bages. Curs 2000-2001*, p. 181; a més de la impropietat [*immensa de significats*] hi esmenem altres defectes) > **En començar aquest treball volia conèixer més a fons els contes de fades, conèixer el perquè de l'atracció d'aquests contes meravellosos en els infants, què els aporten a ells i què ens aporten també a nosaltres. N'he conegut una petita part i ja la trobo reblerta de significats**.
- «El canonge de Mallorca havia arribat afirmar punts de vista com aquests: ...» (N. Iglésias, *Una revisió de Fabra...*, p. 231; a més de la impropietat [*afirmar punts de vista*], hi manca una preposició) > *El canonge de Mallorca havia arribat a afirmar coses com aquestes* (o bé *havia arribat a expressar punts de vista com aquests*): ...

3. Confusió lèxica

El cas més típic d'impropietat és l'ús d'un terme per un altre a causa d'alguna confusió. En aquest tercer apartat, en veurem molts exemples, referits a un sol terme:

- «... església ... atenta a respondre ... a la gent que viu inscrita en la vida quotidiana» (Rovira Bellosó, *Societat i Regne...*, p. 158) > ... *inserida* ...
- «La carta de Jeremies, doncs, no és una simple polèmica contra els déus falsos, sinó una clara afirmació de la transcendència del Déu d'Israel i de la seva acció creadora i provident» (*Bíblia catalana interconfessional*, 1ª ed., p. 1650; a notar que en la 2ª ed. el defecte fou esmenat) > ... *requisitòria* ...
- «Es tracta de diversos camins que surten del centre, on posa "jo prefereixo" ...» (d'una guia didàctica) > ... *diu* ...
- «No hi va posar resistència» (M. Arimany, *Memòries de mi...*, p. 413) > ... *oposar* ... / «... l'Esperit de Déu obra a través de la llibertat dels homes que poden posar resistència a les seves sollicitacions» (d'un original, abans de ser revisat) > ... *oposar* ...
- «En els meus cursos de redacció, cada any tinc feina a convèncer els alumnes de la rellevància que [la puntuació] té. L'autoritat que em respecten durant tot el curs, se'm discuteix a l'hora de posar punts i comes» (D. Cassany, *La cuina de l'escriptura*, p. 144; a més de la impropietat [*respecten*] hi arreglarem una altra cosa [cf. Obs/1, pp. 32-33]) > *En els meus cursos ... L'autoritat que em reconeixen durant tot el curs me la discuteixen a l'hora de ...*
- «Reben el tractament de *monsenyor* el nunci, l'internunci apostòlic, els delegats i enviats pontificis, els prefectes de les santes congregacions, els auditors de les nunciatures i els secretaris de les internunciatures» (Pujol-Solà, *Ortotipografia*, p. 247) > ... *sagrades* ...
- «... la Secció Filològica ... en la seva sessió científica del 7 de febrer de 1984 ...» (*Documents de la Secció Filològica*, I, p. 79) > ... *acadèmica* ...
- «La gramàtica sanciona l'anomenat gerundi copulatiu, el que equival a una oració subordinada amb *i* i que expressa un temps posterior al del verb principal» (D. Cassany, *o.c.*, p. 97) > ... *condemna* ...
- «És difícil de sintetitzar en uns folis la successió d'esdeveniments que ha experimentat [l'Església] en la seva llarga trajectòria» (d'un original, destinat a ser publicat dins una revista; *folis* és aquí un terme impropri, ja que l'escrit sortirà en *pàgines*; de passada, hi evitarem l'ús de *uns* en lloc de *uns quants*, canviant tota l'expressió) > *És difícil de sintetitzar en poc espai la successió d'esdeveniments ...*
- «... tot treball amb elements de subjectivitat és clarament susceptible a la crítica» (AA. VV., *L'obra de Joan Coromines*, p. 180; confusió entre *susceptible de crítica* i *subjecte a la crítica*) > ... *tot treball amb elements de subjectivitat és clarament susceptible de crítica* (o bé *subjecte a la crítica*).
- «El capellà ha fet la missa d'esquena al poble» (AA. VV., *Deu + 1*, p. 97) > ... *ha dit* ...
- «"La pau és l'únic camí que condueix a la pau." Aquesta afirmació fa pensar, no com una analogia de termes, sinó com una reflexió que ens hauria de crear la necessitat de comprendre el que ens volen dir les paraules ...» (*Catalunya Cristiana*, 18-1-2001, p. 14) > ... *tautologia* ...
- «Per això, moltes vegades aquestes formes repugnen el temps futur» (d'una gramàtica, abans de ser corregida) > ... *rebutgen* ...
- «Molts autors consideren aquestes oracions com a copulatives. No cal fer-se cap problema d'aquesta dualitat, que en general és merament nominalista. Aquí ens interessa el fet que són oracions de valor passiu» (d'una gramàtica, abans de ser corregida; vegeu, p.e., la definició de *nominalista* dins el GDLC o el DIEC2) > ... *nominal* ...
- «Escriure aquest petit assaig sobre nacionalisme ... no deixa de ser un atreviment imperdonable que s'arrisca de caure en la frivolitat» (J. Giró, *El catalanisme del Dr. Carles Cardó*, p. 7; confusió entre *arriscar-se* i *risca*) > ... *que risca de caure en la frivolitat*.
- «Havia començat un memoràndum el dia que vam arribar a Alger i després l'havia deixat abandonat completament. De fet, però, això no era del tot cert, perquè el quadern de cobertes dures estava al cim de la taula de faig, en un lloc ben visible, quasi diríem preeminent» (AA. VV., *La desgràcia de pecar i altres narracions*, p. 154; de passada hi afegirem tres comes) > ... *De fet, però, això no era del tot cert, perquè el quadern, de cobertes dures, estava al cim de la taula de faig, en un lloc ben visible, quasi diríem prominent*.
- «La difusió d'aquest document va ser contestada per la Conferència Episcopal Espanyola, que, a través de la seva web oficial, va recordar que l'Església no accepta l'ordenament de dones» (*Avui*, 23-3-2002, p. 26) > ... *l'ordenació* ...
- «Poc després d'haver cantat la primera missa a l'ermita de Sant Jordi de Puig ses Lloses, prop de Folgueroles, [Verdaguer] va ser ordenat vicari de Vinyoles d'Orís per un període de dos anys ...» (*Avui*, 23-4-2002, supl., p. 4; de passada hi regularitzarem l'ortografia d'un topònim segons el *Nomenclàtor oficial de toponímia major de Catalunya*) > *Poc després ... a l'ermita de Sant Jordi de Puigseslloses, prop de Folgueroles, va ser nomenat vicari ...* / «Fins i tot, va arribar a introduir la família Duran, que havia promès protegir, al palau del marquès per tal que assistissin a les misses que Verdaguer cantava» (ib.; de passada hi afegirem un pronom feble) > ... *per tal que assistissin a les misses que Verdaguer hi deia*.
- «Mr. Harrison era original de Tanzània i un expert en joves literatures africanes autòctones» (de l'original

- d'una novel·la, abans de ser corregit) > ... **originari** (o bé **oriünd**) ...
- «Entrà al vestíbul de l'edifici commemorant el cant entre dents i animat a continuar **demà** l'esforç per trobar feina i poder un dia emportar-se la mare a un altre ambient més sa» (de l'original d'una novel·la, abans de ser corregit) > ... **l'endemà** ...
 - «Més de 600 capellans arribats d'arreu dels Països Catalans van participar ahir a Vic en la trobada sacerdotal dels bisbats de Catalunya amb motiu del centenari de la mort de Jacint Verdaguer. [...] Les **casulles blanques** dels preveres omplien ja mitja catedral, que va acabar d'omplir-se amb fidels i públic» (*Avui*, 15-10-2002, p. 23; confusió entre *casulla* i *alba*; aquesta darrera és sempre blanca) > ... **Les albes dels preveres** ...
 - «De fet, el marit tenia la plena responsabilitat de la seva família, i una de les obligacions que assumia amb el matrimoni era la de tenir cura de la seva **dona**. Una dona casada que proveís per a ella mateixa era quelcom inaudit» (d'un original, abans de ser corregit; la impropietat és lleu, però va associada a una redundància: la repetició del mot *dona* poc després) > *De fet, el marit ... tenir cura de la seva muller. Una dona casada* ...
 - «Això fins i tot és més probable si tenim en compte que els antics jueus creien que l'infant sortia del semen de l'home, sense que la dona hi **portés** res genèticament» (d'un original, abans de ser corregit) > ... **aportés** ...
 - «Morgades acabava de ser nomenat bisbe de Barcelona i, per tant, Verdaguer, que era **beneficiari** de l'església de Betlem, havia de tornar a dependre d'ell» (Verdaguer, *Aires del Montseny*, ed. Garolera, «Presentació» de J. Castellanos, p. 9) > ... **beneficiat** ...
 - «James Coleman **posposa** la seva exposició a la Fundació Tàpies» (exemple fornint per J. Vallcorba dins LLENGUA NACIONAL, núm. 40, tardor 2002, p. 22) > ... **ajorna** ...
 - «Les campanes de moltes esglésies no van deixar ahir de **repicar** en senyal de dol per la mort del bisbe emèrit de Solsona, Antoni Deig» (*Regió 7*, 13-8-2003, p. 26; segons el DIEC2, *repicar* és 'tocar [una campana, etc.] a tocs vius i repetits en senyal de festa') > ... **tocar** ...
 - «... la Lliga Defensa de l'Arbre Fruiter va actuar com a part denunciant davant el jutjat de pau de Moià. Fins i tot algunes de les denúncies van passar a **ens** judicials superiors» (d'un original, abans de ser corregit) > ... **instàncies** ...
 - «Es posà èmfasi en la reforestació dels voltants de la vila [de Moià], en especial de les **muntanyes** de la Creu i del Salgot» (d'un original, abans de ser corregit; cal tenir en compte que Moià es troba en la Depressió Central; per tant, no hi ha muntanyes; el que hi ha són puigs, serres i serrats, els quals, vistos des de baix, presenten el seu flanc, el seu *costat*; per això s'anomenen *costes*) > ... **costes** ...
 - «Tothom va sortir de la reunió vencedor, els de l'equip directiu estàvem convençuts i amb els ànims alts perquè sabíem que algú de l'administració educativa ens havia donat suport i la línia de l'ensenyament en català s'iniciaria el curs següent, tal com va ser, el curs 1986-1987 i, els altres, els mestres **opositors** a tot canvi de metodologia, també sortien estranyament cofois i satisfets, ja que havien pogut dir i expressar el seu desacord sobre la imposició catalana i catalanista i respiraven tranquils pel fet que només posarien una línia d'ensenyament d'immersió a l'escola» (AA. VV., *Miscel·lània a Joaquim Arenas i Sampera*, pp. 56-57) > ... **oposats** ...
 - «La consolidació d'iniciatives culturals de diferents segments d'edat **permeten** a nens, adolescents, joves, adults i avis tenir i trobar espais propis i compartits de sociabilitat dins del municipi. Gràcies a la iniciativa municipal, als avis no solament se'ls **ofereixen** una cada vegada més àmplia gamma de prestacions assistencials i sanitàries a través de la Regidoria de Benestar Social, sinó que, a més, **se celebra, regularment**, la seva festa, que alhora és la festa de tota una comunitat que ret homenatge als seus **avantpassats**» (AA. VV., *Gurb*, pp. 98-99; a notar que el GDLC i el DIEC2 no ajuden a resoldre aquesta impropietat [*avantpassats*]; sí que hi ajuda el DCVB; concretament quan, s.v. *avantpassat* remet a *antepassat* = 'antecessor consanguini ja difunt'; el GDLC i el DIEC2 diuen: *avantpassat* = 'ascendent, antecessor'; de passada hi farem altres retocs) > *La consolidació d'iniciatives culturals de diferents segments d'edat permet a nens ... Gràcies a la iniciativa municipal, als avis no solament se'ls ofereix una cada vegada més àmplia gamma de prestacions assistencials i sanitàries a través de la regidoria de Benestar Social, sinó que, a més, se celebra regularment la seva festa, que alhora és la festa de tota una comunitat que ret homenatge als seus ascendents (o antecessors)*.
 - «Des de l'estiu de 1937 Baranera va ser substituït sovint a l'Alcaldia per Josep Pujols Relat, masover de Can Pau Xic, que actuava com a alcalde accidental. Al maig de 1938, el consistori es va haver de renovar a causa de les absències de **diversos** dels seus membres ja que s'incorporaven a files» (ib, p. 335; de passada hi farem altres retocs) > *Des de l'estiu de 1937, Baranera va ser substituït a l'alcaldia per ... a causa de les absències d'alguns (o bé d'uns quants) dels seus membres* ...
 - «En aquest treball hem escollit una representació dels fòssils més **carismàtics** recollits en el terme de Gurb, bé pel seu tipisme, per la presència excepcional o pel seu estat de conservació. Fem, doncs, un petit comentari dels diversos grups de làmines que hi ha al final d'aquest apartat» (ib., p. 447) > ... **emblemàtics** ...
 - «Un dels moments més emotius [de l'enterrament de M. Martí i Pol] es va produir al final de la cerimònia quan el contratenor Jordi Domènech va interpretar una cantata. Durant l'acte també es van llegir dos fragments de l'**Evangelí**, un del Llibre de les Lamentacions i un altre de l'Evangelí de Sant Mateu» (*Regió 7*, 14-11-2003, p. 30; de passada hi traurem una majúscula) > ... *Durant*

- l'acte també es van llegir dos fragments de la Bíblia, un del Llibre de les Lamentacions i un altre de l'Evangeli de sant Mateu.*
- «Ah! La luxúria i l'ostentació d'aquesta boda reial, ¿com la podem justificar, davant de tants milers de persones que es moren de misèria?» (*Avui*, 31-5-2004, p. 4; notem que *luxúria* és un 'desig sexual intens') > *Ah! El luxe i l'ostentació ...*
 - «Les pàgines de la introducció, d'una forma especial, però també la bibliografia i múltiples notes a peu de pàgina esparses per tot el llibre, demostren que Nadal coneix la vida, l'obra i la bibliografia d'Arnau de Vilanova» (d'una recensió bibliogràfica, abans de ser corregida; notem que el DIEC2 diu: «*espars* -a, adj. Que no forma part d'un conjunt, que no fa joc amb altres. *Han publicat un últim volum amb els articles esparsos*») > ... *escampades ...*
 - «A propòsit, en una entrevista que li vaig fer l'any 1993, apareguda en el rotatiu *Cavall Fort*, Oró em deia que ...» (*Avui*, 19-4-2004, p. 18; recordem que *rotatiu* és un diari o revista de gran tiratge imprès amb una rotativa, la qual és una màquina per a grans tiratges) > ... *la revista ...*
 - «Un dels meus records d'infantesa és l'arribada a casa dels veïns d'una capella ambulat de la Mare de Déu de Lourdes. Era una capsa de fusta fosca, més alta que ampla, amb una nansa per transportar-la i, en el costat més ample, una porta d'ogiva gòtica, de doble fulla, que en obrir-se mostrava la capella pròpiament dita, amb la imatge de la Mare de Déu, rèplica de la que s'adora al santuari francès, i la corresponent decoració amb predomini de blau cel i estrelles grogues, si no em falla la memòria» (*Regió 7*, 2-10-2004, p. 29; de passada hi farem un parell de retocs) > *Un dels meus records d'infantesa és l'arribada a casa dels veïns d'una capella ambulat de la Mare de Déu de Lurdes. Era una capsa de fusta fosca ... amb una nansa per a transportar-la ... rèplica de la que es venera al santuari francès ...* / «Montserrat revaloritza l'obra de Josep Obiols amb una exposició. El monestir va inaugurar ahir una mostra sobre l'autor d'alguns dels seus murals més significatius, entre els quals els del cambriol on s'adora la Moreneta» (*Regió 7*, 26-3-2009, p. 1) > ... *es venera ...*
 - «Pel que fa a la presència de films comercials en català a les cartelleres i de vídeos en els catàlegs, és fefaent que és mínima en comparació amb els de parla castellana» (AA. VV., *Quin(s) model(s) de llengua escrita per als mitjans de comunicació*, IEC, Barcelona 2004, p. 65) > ... *clar* (o *notori*, etc.) ...
 - «... una filla [d'Alfons Par] mor el 21 de maig de 1937 a causa d'un apèndix que els metges no poden curar per llur dedicació als ferits de guerra» (*Llengua & Literatura*, núm. 15, any 2004, p. 174) > ... *una apendicitis ...*
 - «Com anirà el derbi?» (sentit a dir, referint-se a un partit de futbol entre el Barcelona i el Real Madrid; el DIEC2 defineix *derbi* com a 'competició esportiva que enfronta dos equips locals o de ciutats veïnes') > *Com anirà el clàssic?*
 - «Israel, el poble electe, és cridat a la justícia veritable ...» (d'un original, abans de ser corregit) > ... *elegit ...*
 - «Al capdavant del llibre, hi ha un glossari de termes marítims per als pressumptes lectors que necessitin consultar-lo» (X. Mas, *Memorial dels pescadors i els peixos*, p. 14; a més de la impropietat [*marítims*] i hi ha una redundància, que esmenem, i una falta d'ortografia [*pressumptes* per *presumptes*]) > *Al capdavant del llibre, hi ha un glossari de termes mariners per als lectors que necessitin consultar-lo.*
 - «Convindrà, doncs, tenir present això: que el començament del text sigui rellevant, que tot el document mantingui un incentiu del lector –gràcies al to de la prosa i al ritme expositiu–, que fem ús d'aquells recursos expressius mitjançant els quals destaquem o ponderem allò que convé o interessa» (d'un original, abans de ser corregit) > ... *l'atenció ...*
 - «Molt probablement es poden detectar en aquest plantejament els postulats de la unitat funcional d'August Pi i Sunyer i el principi de l'osmosi de Cannon –que fou nomenat doctor *honoris causa* de la Universitat de Barcelona en 1938–, que tanta influència van exercir a Catalunya» (d'un original, abans de ser corregit; de passada hi esmenarem una preposició) > ... *que fou investit doctor honoris causa per la Universitat de Barcelona ...*
 - «Seria incert afirmar que la Regina no es casés enamorada» (J. Agut, *Rosa de foc*, p. 111) > *Seria fals* (o bé *No seria cert*) *afirmar que ...*
 - «Blázquez, com el descriu l'arquebisbe de Barcelona, és “un bisbe integrador, dialogant i sensible als reptes pastorals de la societat espanyola, al paper de l'Església en el món i a les peculiars realitats socials, culturals i religioses existents”. Martínez Sistach es fonamenta en la trajectòria dels deu anys de Blázquez al capdavant de la diòcesi de Bilbao, que l'avalen com a home molt dòcil, molt participatiu i molt conciliador amb la realitat del País Basc» (*Avui*, 15-3-2005, p. 26) > ... *dúctil ...*
 - «Dèiem que la troballa fou casual perquè una bona amiga nostra, en un article de “La Vanguardia” del setembre del 2003, atribuïa a Reus la paternitat del nostre convilatà. Posats en contacte amb T. C., l'autora de l'article, no tan sols reconegué la seva equivocació, sinó que s'oferí a venir al Vendrell amb una còpia d'un dels llibres que Aixalà havia publicat a Cuba en castellà...» (d'un original, abans de ser corregit; vol dir que Aixalà no va néixer a Reus sinó al Vendrell) > ... *el bressol ...*
 - «Tinc un record molt confós d'aquells dies de la guerra» (E. Teixidor, *Pa negre*, p. 116; cf. NDA, p. 87) > ... *confús ...* / «... entenia d'una manera llunyana i confosa que en aquell moment només sentia com una angoixa nova i punyent ...» (ib., p. 118) > ... *confusa ...* / «Jo entenia, a la meua manera difosa i llunyana, que en la nostra condició assumida de perdedors, la millor manera de sobreviure

- era desar les conviccions pròpies i fins i tot la dignitat personal i agenollar-se de bon grat a llepar les botes dels amos» (ib., pp. 122-123) > ... **difusa** ...
- «Però Agripa, com Herodes, tenia un reialme **bicèfal**, en part jueu i en part grec, i havia de donar satisfacció a tots els seus súbdits» (Puig i Tàrrach, *Jesús. Un perfil biogràfic*, p. 131; **bicèfal** escauria a un país que tingués dos caps d'estat, com Andorra, un principat amb dos coprínceps) > ... **biètnic** ...
- «L'arribada d'un altre líder resistent, Simó bar Giora, converteix Jerusalem en un camp de batalla amb la facció rival de Joan de Giscala, els quals, juntament amb la facció d'Eleazar, **es divideixen** la ciutat en zones d'influència» (ib., p. 133) > ... **es reparteixen** ...
- «Els grans autors són coneguts per les seves produccions literàries o artístiques, o bé pel relat que n'hagués fet algun dels seus deixebles il·lustres: és Plató qui ens fa conèixer Sòcrates, o Filòstrat qui ens explica la vida del taumaturg Apolloni de Tiana. El cas de Jesús és semblant i **divers**. Semblant perquè tot el que sabem d'ell, ens ha arribat gràcies als records transmesos pels qui el veieren i l'escoltaren de primera mà, personalment. **Divers** perquè, a dos mil anys vista, la tradició oral s'ha fos i l'únic record directe que ens resta són els testimonis escrits, sobretot els quatre evangelis, el pont entre ell i nosaltres» (ib., p. 319 i pàssim; de passada hi retocarem una mica la puntuació) > ... *El cas de Jesús és semblant i diferent. Semblant, perquè tot el que sabem d'ell ens ha arribat ... Diferent, perquè, a dos mil anys vista ...* / «El pas de Jesús per la història humana representa un capgirament, una autèntica revolució de certes actituds interiors. Tot comença, però, amb una mirada **diversa** sobre la realitat, que surt del cor i que és capaç d'extreure dolcesa de la duresa, bondat de la maldat, amor de l'odi» (ib., p. 634) > ... **diferent** ...
- «Els barcelonins i les barcelonines sabem que els carrers pels quals caminem i passegem cada dia són una extensió de casa nostra, i **ens esmercem** a tenir-los en les millors condicions» (d'una circular de l'alcalde de Barcelona, nov. 2005; la versió castellana deia *nos esforzamos*) > ... **ens esforcem** ...
- «Mentre tot això arriba, el cronista ha fet una **captació** entre la redacció de l'AVUI per recollir 5 euros i enviar-los al senyor Ceberio. Aquí les lliçons es paguen» (*Avui*, 17-1-2006, p. 64; notem que, encara que els diccionaris semblen admetre aquest ús, el substantiu realment usat corresponent al verb *captar* en el sentit de 'fer una collecta' és *capta*) > ... **capta** ...
- «El bisbe de Vic presidirà la cerimònia de consagració de l'altar de l'església de Sant Sadurní de Salelles ... Les obres de restauració d'aquesta **parròquia** romànica, que data dels segles X i XI, van finalitzar l'estiu passat» (*Regió 7*, 28-1-2006, p. 9) > ... *Les obres de restauració d'aquesta església romànica* (o bé *d'aquest edifici romànic*, o bé *d'aquesta construcció romànica*) ...
- «Fóra massa extens i **prolífic** deixar constància escrita de tots els col·laboradors de la revista» (d'un original, abans de ser corregit) > ... **prolix** ...
- «El Papa nomenarà cardenal Lluís Martínez Sistach. La cerimònia tindrà lloc el 24 de novembre. Entre els 18 **ordenats** amb dret a escollir nou pontífex també hi ha l'arquebisbe de València» (*Avui*, 18-10-2007, p. 38) > ... **purpurats** ... / «El Papa **ordena** cardenal Lluís Martínez Sistach» (*Avui*, 25-11-2007, p. 28) > ... **crea** (o **nomena**) ... / «Ple de gom a gom en l'**ordenació** d'Àngel Pons i Carles Xavier Noriega com a monjos de Montserrat» (*Regió 7*, 9-12-2007, p. 1) > ... **la professió** ... / «Els monjos À. P. i C. X. P. van signar ahir el seu compromís definitiu amb la comunitat benedictina i **van ser consagrats** com a membres d'aquesta» (ib., p. 17) > ... **van ser rebuts** ...
- «Fins a tal punt arribava l'odi als jueus i la **credibilitat** de la gent, que al segle XV un franciscà italià, Bernardino da Feltre, va anunciar ...» (I. Falcones, *L'església del mar*, p. 662) > ... **credulitat** ...
- «Actualment no hi ha cap mena de diàleg entre la cúpula eclesiàstica [veneçolana] i el govern de Venècia, que acusa el **bisbat** d'actuar com "un partit polític" de l'oposició» (*Avui*, 4-12-2007, p. 14) > ... **l'episcopat** ...
- «El bisbe de Vic **sacralitza** avui l'altar major de l'església del monestir de Sant Benet de Bages ... A partir d'ara, a l'església de Sant Benet s'hi podran fer casaments només segons el **codi catòlic** ...» (*Regió 7*, 13-1-2008, p. 6) > ... **consagra** ... **ritu** ...
- «Vuit bisbes celebren a Sallent el bicentenari de sant Antoni Maria Claret.— **La mitra catalana en pes** va ser ahir a Sallent per honorar la memòria de sant Antoni Maria Claret ...» (*Regió 7*, 2-2-2008, p. 1; *la mitra* es diu d'un sol bisbe o bisbat) > ... **Totes les mitres catalanes** (o bé **L'episcopat català en pes**) *va ser ahir a Sallent* ...
- «El bisbe **consagra** la capella de la residència d'Artés» (*Regió 7*, 17-11-2008, p. 12) > ... **beneeix** ...
- «Els textos religiosos difereixen lleugerament en el relat, però tots descriuen Moisès guiant els **israelians** fora d'Egipte, al davant de l'exèrcit del faraó, fa uns 3000 anys» (*Regió 7*, 23-9-2010, p. 24; cf. NDA, p. 179) > ... **israelites** ...
- «La tendència hereditària del càrrec permet suposar que Jaume Garcia veies en el ja no tan jove Pere Miquel el **dofí** que havia de perpetuar-lo» (P.M. Carbonell, *Cròniques d'Espanya*, vol. I, «Introducció» d'A. Alcoberro, p. 23; cf. NDA, p. 102) > ... **delfí** ...

4. Impropietat o confusió que afecten locucions

Aquest quart apartat s'assembla a l'anterior, però hi recollim termes que constitueixen locucions o bé combinacions de mots:

- «Ha de ser una carta seriosa, de vostè, no gaire llarga, però que **exposi pèls i senyals**» (D. Cassany, *o.c.*, p. 48; la locució és *exposar [alguna cosa] amb pèls i senyals*; de passada hi traurem una coma) > *Ha de ser una carta seriosa, de vostè, no gaire llarga però que ho exposi tot amb pèls i senyals.*
 - «**Heus a continuació** una mostra de normes ISO disponibles relatives a la documentació» (M.T. Cabré, *La terminologia*, p. 216; confusió entre *heus ací* i *a continuació [donem]*) > **Heus ací** una mostra de... o bé **A continuació donem** una mostra de ...
 - «Arribem al rovell de l'ou, a l'essència de l'escriptura: la prosa, la frase. S'ha investigat més que cap altre aspecte, també és el que s'ensenya més a l'escola. Però Déu n'hi do els **mals de cap** que encara ens procura!» (D. Cassany, *o.c.*, p. 85; confusió entre el subst. compost *maldecap* i la locució *mal de cap*; de passada hi millorarem la puntuació, canviant una coma per un punt i coma; observem que no es veu clar el subjecte del verb *s'ha investigat*: la prosa?, la frase?, és que *la prosa* i *la frase* són el mateix?) > *Arribem al rovell de l'ou ... S'ha investigat més que cap altre aspecte; també és el que s'ensenya més a l'escola. Però Déu n'hi do els maldecaps que encara ens procura!*
 - «Hi vaig arribar poc després de **mitja nit**» (A. Jané, *Noranta-nou contes*, p. 252; confusió entre la combinació de l'adj. *mig mitja* i el subst. *nit* [p.e., *he passat mitja nit sense dormir*] i el subst. *mitjanit* ['les dotze de la nit' o 'part de la nit entorn de les dotze']) > *Hi vaig arribar poc després de mitjanit.*
 - «**No és només** que els manuals de redacció, amb alguna excepció, no en parlin, sinó que l'aprenent sol tenir **poca noció o cap** del que és, de què es compon i **per què** serveix» (D. Cassany, *o.c.*, p. 75; la locució és *no tenir noció de...*; a més, el quantitatiu *poc* implica una cosa partitiva, i l'indefinit *cap* implica una cosa no partitiva; de passada hi farem altres retocs) > **No és solament** que els manuals de redacció ... **sinó que l'aprenent no sol tenir cap noció del que és, de què es compon i per a què serveix.** / «Acabem formant-nos exclusivament en la nostra professió, en la nostra àrea específica de coneixement, i restem indefensos davant d'un **paper blanc**» (ib., p. 14; confusió entre l'adj. *blanc* i la loc. *en blanc*) > ... **davant d'un paper en blanc.**
 - «Ja sabem que en aquest paràgraf **fem una revista** d'uns quants temes fonamentals per a introduir el lector en l'estructura i el funcionament de la llengua» (Badia i Margarit, *Gram. de la ll. cat.*, p. 143; confusió entre la loc. *passar revista a...* i una altra combinació de mots que aquí no fa al cas) > **Ja sabem que ací passem revista a uns quants temes ...**
 - «Es trenca la unitat significativa per causes diverses: idees que haurien d'anar juntes apareixen en paràgrafs diferents, es repeteix la mateixa idea en dos
- més paràgrafs, dues unitats veïnes tracten del mateix tema **sense raó perquè** no puguin constituir un sol paràgraf, etc.» (D. Cassany, *o.c.*, p. 79; confusió entre la loc. *sense raó* i la combinació *sense cap raó perquè...*) > ... **tracten del mateix tema sense cap raó perquè no puguin constituir un sol paràgraf, etc.** / «La **repetició reiterada** d'un mot ple (nom, verb, adjectiu o adverb) en un període breu provoca monotonia i avorriment. **Tant li fa** que sigui una paraula bonica, curta, bàsica ...» (ib., p. 121; confusió entre les locucions *tant li fa*, que s'aplica a persones, i *tant és*, que s'aplica a coses; de passada hi canviarem l'ordre de col·locació d'un adjectiu [cf. Obs/1, pp. 105-109]) > **La reiterada repetició d'un mot ple ... Tant és que sigui una paraula bonica, curta, bàsica ...**
 - «El qui us estima de debò, Bé meu, va per **camí ample i ral**; el precipici és lluny ...» (d'una traducció, abans de ser corregida, d'una obra de Sta. Teresa d'Àvila; la loc. *camí ral* ha d'anar unida) > *El qui us estima de debò, Bé meu, va per ample camí ral ...*
 - «**De Soulliac estant** s'arriba bé a Roc-Amador» (J. Torrents, *Sojorn a Caors*, p. 19; la loc. *de ... estant* implica posició estàtica, mentre que aquí el context és de moviment) > **Des de Soulliac s'arriba bé a Roc-Amador.**
 - «Coromines dibuixa, **una ocasió**, tres grans actituds literàries davant de la llengua» (AA. VV., *L'obra de Joan Coromines*, p. 50; confusió entre *en una ocasió* i *una vegada*) > **Coromines dibuixa, en una ocasió, tres grans actituds literàries davant de la llengua.**
 - «Amb **força temps d'antelació** anunciem que ...» (d'un original, abans de ser corregit; confusió entre *amb força antelació* i *força temps abans*) > **Amb força antelació anunciem que ...** o bé **Força temps abans** anunciem que ...
 - «El delicat estat de salut del Papa l'ha obligat a modificar les seves activitats habituals i a participar amb dificultat en els actes litúrgics de la recent Setmana Santa. Per primer cop en el seu mandat, Joan Pau II va haver de renunciar al tradicional **rentat de peus de Dijous Sant**» (Avui, 3-4-2002, p. 21; de passada hi afegirem un article [cf. CC/2, p. 225]) > ... **Joan Pau II va haver de renunciar al tradicional lavatori dels peus (o bé rentament dels peus) del Dijous Sant.**
 - «Just en aquell moment, el marquès de Comillas buscava un capellà perquè digués una missa diària **en nom del seu fill gran**, que havia mort mesos abans» (Avui, 23-4-2001, supl., p. 4; confusió entre *en sufragi de i en nom de*) > ... **perquè digués una missa diària en sufragi del seu fill gran ...**
 - «El productor Gustavo Ferrari explica que **tan** Karpan, com Scarpino i Schubert són actors molt coneguts dins el circuit professional argentí. Han treballat en cinema, teatre i publicitat, però la garantia de l'espectacle està sobretot en el **boca a boca**. La gent ve a veure l'obra, riu i surt molt satisfeta» (Avui, 19-9-2002, p. 45; de passada hi arreglarem una falta ortogràfica) > *El pro-*

- ductor G. F. explica que **tant** Karpan ... està sobretot en el **boca-orella**. La gent ...
- «També aquí s'ha de dir que la situació **actual** (**aleshores**), que implicava la prostitució sagrada, influenciava **també** la formulació metafòrica» (d'un original, abans de ser corregit; de passada hi evitarem una redundància: la repetició de l'adv. *també*) > *També aquí s'ha de dir que la situació del moment, que implicava la prostitució sagrada, influenciava igualment la formulació metafòrica.*
 - «Bevem el *heuriger*, el vi novell, verd, molt lleuger, que fruita a les vinyes del poble. Es beu ben fred, en gerres de vidre. **A còpia** que s'ha anat fent fosc, s'han encès els fanalets del pati. I la gent ha anat sopant» (d'un opuscle de J. T., any 2001; notem que la loc. *a còpia* indica quantitat, com es veu en aquests exemples del DIEC2: *Va guanyar a còpia de diners. A còpia de repetir-ho, s'oblida que no és veritat*) > ... **A mesura** que s'ha anat fent fosc ...
 - «[en un article d'una revista] Esmentarem de nou aquest passatge **d'aquí a una estona** i al final de la nostra presentació» (d'un original, abans de ser corregit; notem que, si bé en una conferència hi ha temps, en un article no n'hi ha; el que hi ha és espai) > *Esmentarem de nou aquest passatge més avall i al final de la nostra presentació. / «El tema cosmològic, del qual hem parlat **fa una estona**, va tenir per a Peterson una gran importància» (ib.) > *El tema cosmològic, del qual hem parlat abans* (o bé **més amunt**), va tenir per a Peterson una gran importància.*
 - «Alerta, però, amb l'anomenada globalització, aquest poder fàctic, molt més econòmic i polític que no pas humà i solidari, que s'està estenent als nostres dies com **una bassa d'oli**, promoguda pels Estats i per les forces econòmiques més prepotents ...» (C. Forner, *Quaderns de Viver* 6, pp. 34-35) > ... **una taca d'oli** ...
 - «El model que havia triat l'anterior Govern de la Generalitat **per** adjudicar una presó a la comarca de Bages no ha funcionat. Amagar la informació al ciutadà i als seus representants al municipi és una manera de voler **fer el clau pel cap**, de forçar la implantació d'una instal·lació no volguda per la política de fets consumats» (Regió 7, 4-2-2004, p. 22; de passada hi esmenarem una preposició) > *El model que havia triat l'anterior Govern de la Generalitat per a adjudicar ... és una manera de voler fer entrar el clau per la cabota ...*
 - «“L'home és reflex de la seva circumstància”, hem sentit a dir **més d'una ocasió**; i probablement no hem volgut donar més voltes a la qüestió i hem donat per bo que, en tractar-se d'un aforisme clàssic, **no admet discussió possible**» (Rev. de Catalunya, abril 2004, p. 23; confusió entre *en més d'una ocasió* [amb *en* inicial] i *més d'una vegada* [sense *en*]; de passada hi arreglarem una redundància [*no admet discussió possible*]) > ... *hem sentit a dir en més d'una ocasió* (o bé **més d'una vegada**); i probablement ... en tractar-se d'un aforisme clàssic, **no admet discussió** (o bé **no hi ha discussió possible**).
 - «L'altre, en canvi, s'adelià des de jove en actes de crueltat; després, l'obsenitat de les seves passions arribà a tal punt, que ha tingut sempre com un motiu d'ufana personal cometre actes que ni tan sols un enemic amb un mínim de pudor no gosaria **retreure-li a la cara**» (Ciceró, *Discursos*, XXII, trad. de J. Bellès, p. 51) > ... *ni tan sols un enemic amb un mínim de pudor no gosaria **retreure-li*** (o bé **clavar per la cara**, o bé **tirar per la cara**, o bé **fer petar per la cara**).
 - «Un any més per a la nova piscina de Manresa. L'alentiment en el procés de concessió endarrerirà l'inici de les obres fins a la tardor del 2005. Un projecte que **es fa pregar**» (Regió 7, 21-10-2004, p. 35; *fer-se pregar* es diu de persones; referint-se a coses cal dir *fer-se esperar*) > ... *Un projecte que **es fa esperar**.*
 - «Suposo que també es pot fer servir [el teleapuntador o *teleprompter*] en l'òpera, en el teatre, en rodatges, etc., perquè els actors tinguin sempre a la vista el seu text, per si en algun moment **perden la pistonada**» (AA. VV., *Quin(s) model(s) de llengua escrita per als mitjans de comunicació*, IEC, Barcelona 2004, p. 113) > ... *per si en algun moment **perden el fil*** (o bé **es perden**, o bé **es despisten**, o bé **perden la memòria**, o bé **els falla la memòria**).
 - «El gran restaurador [de Sant Pere de les Puelles o Puelles] va ser un tal Mercader, que Cirici Pellicer tracta clarament d'ignorant, i a qui el nostre eclesiàstic es refereix amb la fórmula de la pietat popular “**al cel sigui**”, perquè aquest bon desig cristià és especialment aplicat als pecadors i es veu que el senyor Mercader, amb la seva restauració, **en** va cometre un dels més grossos» (A. Jané, *Els dies i els llocs*, p. 32; confusió entre *al cel sigui* i *Déu l'hagi perdonat*; de passada noteu que el pronom feble *en* subratllat no té un antecedent apropiat [es refereix a *pecats*, però l'autor, de fet, ha dit *pecadors*]) > *El gran restaurador ... amb la fórmula de la pietat popular “**Déu l'hagi perdonat**”, perquè aquest bon desig cristià és especialment aplicat als pecadors i es veu que el senyor Mercader, amb la seva restauració, va cometre un dels **pecats més grossos**. De fet, l'autor, dues pàgines més enllà, empra la fórmula en qüestió: *Parlant de la Confraria de la Sang i de l'Estamperia del Pi, en Cabeza m'informa de la defunció recent de la mestressa, famosa per la seva intemperància. **Déu l'hagi perdonada**, pobra senyora* (ib., p. 34).*
 - «Tampoc no podem visitar l'església nova, dedicada a **Nostra Senyora de l'Assumpta**» (A. Jané, *Els dies i els llocs*, p. 179) > *Tampoc no podem visitar l'església nova, dedicada a **Maria Assumpta*** (o bé **l'Assumpció de Maria**, etc.).
 - «La vella mestressa, que no devia deixar de notar la repugnància del seu servidor a complir aquella ordre tan horrible, no es va estar d'advertir-lo: // –Si compleixes

- bé el meu encàrrec, tindrà una recompensa, i, si no, ja saps que la força del castell t'espera. Apa, bitllo, bitllo!» (A. Jané, *A la vora del temps*, p. 157; el DIEC2 defineix l'adv. *bitllo-bitllo* així: «al comptat. *Pagar bitllo-bitllo*. El DCVB és més explícit: «1) Expressa l'acte de pagar tot seguit, sense dilació [Cat., Mall.]. 2) Expressa l'acte de fer una cosa seguit, sense interrupció [Mall.]» > ... *Apa, aire!* (o bé *de pressa!*).
- «A mena de cloenda» (d'un original, abans de ser corregit; subtítol) > **A tall de cloenda** (o **A manera de cloenda**). / «Conclusions: A mena de suggeriments pràxico-hermenèutics per a una gestió de la salut i la malaltia» (ib., subtítol) > **Conclusions: A tall de** (o bé **A manera de**) **suggeriments ...**
 - «En aquesta última frase, notem que el subjecte sintàctic és *la necessitat* i no pas un agent –Fabra o l'IEC–, com haurien (i de fet havien) escrit els antinormistes: tot un símptoma que l'energia antinormista començava a perdre pistonada, es pot pensar» (N. Iglésias, *Una revisió de Fabra...*, p. 129; cf. GDLC, s.v. *pistonada*: «no perdre pistonada 'aprofitar qualsevol avinentesa en la consecució d'alguna cosa'») > ... *tot un símptoma que l'energia antinormista començava a perdre embranzida, es pot pensar*.
 - «Benet XVI dirigeix per primera vegada la missa dominical de l'àngelus» (*Regió 7*, 2-5-2005, p. 17; l'àngelus no és cap missa; a més, durant el temps pasqual no es resa l'àngelus sinó el *Regina coeli*) > *Benet XVI dirigeix per primera vegada el rés del Regina coeli*.
 - «A diferència d'altres cultures veïnes com l'espanyola o la francesa, l'entrada de la cultura catalana en el món contemporani ha estat relativament recent, abrupta i sense solució de continuïtat amb el passat més immediat» (LLENGUA NACIONAL, núm. 51, II trim. 2005, p. 40) > ... *abrupta i sense continuïtat amb el passat més immediat*.
 - «Ara bé, en relació a les aparicions pietoses més convencionals, *Lo somni* es particularitza per una sèrie de característiques ben precises, que ja hem assenyalat. Valga com a tall d'exemple l'aparició d'una ànima purgant que no demana sufragis, o bé el parlament poètic d'Orfeu i la invectiva misògina de Tirèsies, o bé l'acabament abrupte quan l'espectre encara no ha accedit a la Glòria» (*Llengua & Literatura*, núm. 16, any 2005, p. 28; a més de la confusió de construccions, hi ha una falta de concordança del verb *valer*) > ... **Valguin com a exemple** (o bé **A tall d'exemple esmentem**) **l'aparició d'una ànima purgant ...**
 - «¿Per què unes persones, parents o no, tenen la clau per entrar dins nostre, i altres són expulsats a les tenebres externes, com deien els frares que eren rebutjats els malvats, indignes de trepitjar el llinard de la memòria?» (E. Teixidor, *Pa negre*, p. 144; de passada hi corregirem una preposició) > ... *tenen la clau per a entrar dins nostre, i altres són expulsats a les tenebres exteriors ...*
 - «Al final, en un apèndix, es comenten diversos topònims problemàtics, fent veure els problemes concrets que hi ha i esmentant les possibles vies de resolució» (d'un original, abans de ser corregit) > ... **vies de solució**.
 - «Els Aldaya i companyia venien a aquest sinistre indret en règim d'internat a confraternitzar amb els seus semblants, a sentir missa i a aprendre història per poder, així, repetir-la *ad nauseam*» (Ruiz Zafón, *L'ombra del vent*, p. 198) > ... **oir missa ...** / «Sagrada Família.- Els fidels de la parròquia escolten missa en una nau provisional incòmoda. La junta del temple preveu millorar-la» (*Avui*, 10-3-2008, p. 55) > ... **oeixen missa ...**
 - «Sóc de la convicció que el llegat de Maragall creixerà, amb el pas del temps, amb la mateixa celeritat que anirem oblidant les petites misèries de l'acció quotidiana» (*Avui*, 22-6-2006, p. 29) > **Sóc de l'opinió** (o bé **Tinc la convicció**) **que ...**
 - «Els orígens de la legitimitat de l'Estat es troben fora de la burocràcia, en l'anomenat *sistema de l'emperador simbòlic* i, des de la Constitució del 1947, en menys grau, en el sistema polític escollit democràticament. Dic en menys grau perquè el Govern, tot i que ha estat escollit segons la Constitució, va dependre durant gairebé cinc dècades de la "política de Nagatacho", és a dir, de la coalició d'interessos, faccions i xarxes de clientelisme organitzades entorn del Partit Liberal Demòcrata, manipulada per la corrupció i pràcticament sense valor als ulls de la majoria de la gent» (M. Castells, *L'era de la informació*, vol. III, pp. 258-259) > ... **en menor grau ... en menor grau ...**
 - «La masia tenia dos pisos i golfes; aquestes estaven del tot abandonades a la mà de Déu» (Busquets i Grabulosa, *El Testament de Moisès*, p. 207; el DCVB enregistra la locució *estar deixat de la mà de Déu*) > ... **estaven del tot deixades de la mà de Déu**.
 - «... l'Antic Testament és plenament Escriptura cristiana i demana ser considerat com a text revelat a peu d'igualtat amb el Nou Testament» (AA. VV., *Claus de lectura de la Bíblia (II)*, p. 9; confusió amb la loc. adverbial *a peu*) > ... **en peu d'igualtat ...**

5. Anacronismes

Una cas especial d'impropietat és l'anacronisme: ús d'un mot o expressió que no correspon a l'època en què se situa el text. Vegem-ne un parell d'exemples:

- «Em pregunto, doncs, si t'estimes més que s'assembla a un Brutus o bé a un Antoni, i et deixo triar el que vulguis dels tres Antonis. "**Déu nos en guard!**", diràs» (Ciceró, *o.c.*, p. 20; el llatí diu *Di meliora!*, d'acord amb el sentiment religiós dels romans, que no creien en un sol Déu sinó en molts déus) > *Em pregunto ... i et deixo triar el que vulguis dels tres Antonis. "**Que els déus facin** (o **vulguin**, o **permetin**) **coses millors!**", diràs*. En canvi, dins la mateixa traducció es troben expressions sem-

blants ben resoltes: *Quina paciència, bons déus!, quina moderació, quina serenitat i quina discreció davant la injustícia que el colp!* (ib., p. 23; el llatí diu *di boni!*, i el traductor no ha pas escrit *bon Déu!*); *Quina tempesta, déus immortals!, quin incendi, quina devastació, quina calamitat per a Grècia, si un coratge increïble i sobrenatural no hagués reprimit els intents i la gosadia d'aquest home enfollit!* (ib., p. 25; el llatí diu *di immortales!*, i el traductor no ha pas escrit *Déu meu!*); *Escriu que Antoni és a Apollònia amb set cohorts i que a hores d'ara o bé ja ha caigut presoner –que els déus ho facin!– o, si més no, home respectuós com és, no pretén entrar a Macedònia, per no fer la impressió d'haver actuat contra un senatconsult* (ib., p. 27; el llatí diu *quod di duint!*, i el traductor no ha pas escrit *Déu ho faci!*).

- «L'estat de Joan Pau II s'agreuja. El Sant Pare hauria rebut l'extrema unció davant el seu empitjorament» (Avui, 1-4-2005, p. 24; a part que caldria escriure *extremunció*, aquest terme va quedar abolit, en la nomenclatura eclesiàstica oficial, arran del Concili Vaticà II) > ... *la unció dels malalts* ...

6. Impropietats de moda

Hi ha alguns casos d'impropietat que podem atribuir a la moda. En efecte, en determinats moments comencen a circular entre els usuaris certs termes que apareixen com a moderns i ben connotats i, per això mateix, es difonen ràpidament. Així, posem per cas, proliferen formes femenines d'adjectiu habilitades com a substantius –seguint el model, actualment admès, de *analítica* per *anàlisi*, *arquitectònica* per *arquitectura* (aquest, ja admès per Fabra), *normativa* per *normes*, *problemàtica* per *problemes*–, o variants d'algun mot, o anglicismes, etc. (vegeu *Obs/2*, pp. 56-57, apartat «Esnobisme»). Exemples:

- «Finalment, com veurem més endavant, no és clar que en el darrer sopar amb els seus deixebles Jesús seguís estrictament el ritual jueu de Pasqua: com remarca amb raó C. Perrot, ni tan sols l'anyell és esmentat a propòsit d'aquest sopar! Una altra cosa, ben diferent, és que la simbòlica pasqual jueva impregni el darrer sopar de Jesús amb els Dotze, i que una part de la tradició cristiana primitiva hagi “historicitzat” aquesta simbòlica fent coincidir cronològicament l'últim sopar de Jesús amb el sopar pasqual jueu» (Puig i Tàrrach, *Jesús. Un perfil biogràfic*, p. 210) > ... *Una altra cosa, ben diferent, és que el simbolisme pasqual jueu impregni el darrer sopar de Jesús amb els Dotze, i que una part de la tradició cristiana primitiva hagi “historicitzat” aquest simbolisme fent coincidir ...*
- «Acoste-vos demà al vostre súper; recordeu que és el dia del client» (exemple fornit per Roser Latorre dins *Llengua Nacional*, núm. 54, I trim. 2006, p. 17) > *Arribeu-vos ...* / «Li aconsellen que s'acosti a la nostra secció de roba d'hivern i que compari preus» (ib.) > ... *Li aconsellen que passi per la nostra secció ...* / «Una

munió de ciutadans, aprofitant les rebaixes, es va acostar als grans magatzems» (ib.) > ... *va fer cap ...* / «Ens hem acostat a la Pedrera a veure la darrera exposició» (ib.) > *Hem anat a la Pedrera ...* / «En el petit local d'aquella “confraria” fins i tot s'hi van fer classes d'al·fabetització i de “cultura general” per a les noietes que podien acostar-s'hi entre feina i feina» (AA. VV., *Sense renúncies*, p. 21) > ... *arribar-s'hi ...*

- «El govern rus va voler fer creure que la intervenció militar a Txetxènia era només una operació antiterrorista, i tot i que encara hi insisteix, ja fa mesos que les evidències l'han desmentit» (Avui, 26-2-2000, p. 2; cf. NDA, s.v. *evidència*) > ... *proves ...*

7. Impropietats admissibles

Finalment, hem de recordar que, com que la llengua evolucionava, alguns usos impropis esdevenen tan corrents que passen a considerar-se admissibles i, tard o d'hora, són recollits pels diccionaris. Heus-ne ací un parell d'exemples (que ja no posem entre cometes sinó en cursiva):

- *Robert Prosinecki serà operat avui d'un esquinçament muscular i serà baixa 2 mesos* (Avui, 3-1-1992, p. 21; encara que pròpiament caldria dir *tindrà la baixa*, en el llenguatge esportiu s'ha consolidat la locució verbal *ser baixa*, de la qual ja no sabem prescindir i que ja no podem substituir per *tenir la baixa*; de fet, *ser baixa* és una locució ja admesa pel *Dicc. del cat. colloquial*).
- *Recordo que vaig regalar un d'aquells pans grossos acabats de coure a mossèn Anton, el rector de la parròquia, i quan el veié es va posar a plorar com una canalla* (d'un original, abans de ser corregit; aquest ús de *canalla* ‘criatura’ té avals literaris: el DCVB l'admet amb un exemple d'Emili Vilanova, i el *Diccionari descriptiu de la llengua catalana* [en línia] en registra un exemple de Joan Santamaria i Munné; tanmateix, en el text en qüestió el terme *canalla* fou canviat per *criatura*).

Conclusió

Després d'aquesta llarga exemplificació sobre la impropietat lèxica, ja ens podem adonar que constitueix un defecte bastant corrent. Pot ser degut a diverses causes: ignorància (i aleshores el defecte és més aviat greu), moda (i aleshores la impropietat tendeix a ser admesa) o a simples lapsus, en què incorrem fins i tot els professionals de la llengua. Sigui com sigui, val la pena de prestar-hi atenció i, en general, mirar d'evitar-les. ♦

Clau bibliogràfica

- CC/2: *Català complet / 2*, de Josep Ruaiç i Vinyet, 2^a ed., Barcelona 2007.
DCVB: *Diccionari català-valencià-balear*, d'Alcover-Moll, Palma de Mallorca 1968-69.

Dicc. del cat. colloquial: Diccionari del català colloquial, d'Enciclopèdia Catalana, Barcelona 2009.

DIEC2: *Diccionari de la llengua catalana* de l'Institut d'Estudis Catalans, 2^a ed., Barcelona 2007.

GDLC: *Gran diccionari de la llengua catalana*, d'Enciclopèdia Catalana, Barcelona 1998.

NDA: *Nou diccionari auxiliar*, de Josep Ruaix i Vinyet, Barcelona 2011.

Obs/1: *Observacions crítiques i pràctiques sobre el català d'avui / 1*, de Josep Ruaix i Vinyet, Mojà 1994.

Obs/2: *Observacions... / 2*, de J. Ruaix i Vinyet, Mojà 1995.

Errata corrige

En el número anterior (núm. 76) de LLENGUA NACIONAL hi publicàvem el treball titulat «Zeugmes (nova versió)» (pp. 17-23). Doncs bé, cal fer-hi dues addicions:

— a la p. 17, al final de la nota 1, cal afegir-hi: «També hi fem una esmena» (vegeu final de l'apartat C);

— a la p. 23, al final de l'apartat C, cal afegir-hi el següent paràgraf: «Per tant, en rigor cal suprimir l'exemple *anar i venir d'un costat a l'altre* del nostre text citat al començament d'aquest article.»

El bitxo coralet

PERE ORTÍS

Mentre m'esmerçava en una feina de tantes, en el rerefons sentia un programa de ràdio sobre els pebrots. Portava travessar aquell pànic respecte a l'argot utilitzat, és a dir, portava aquella mena d'ai al cor que tot català mitjanament conscient de la llengua porta clavats escoltant discursos públics. El locutor expert parlava *ex cathedra*, com es pertany en semblants casos, i tenia a punt la resposta més exacta per a tota mena de qüestions que li posaven els ocasionals oïdors que trucaven al llarg de la peça.

L'enrenou es descabdellava al voltant de dos conceptes clau: els expressats per l'anglicisme *chili* i per la paraula *picant*. L'expert no en sabia dir altra que *chili*, i mai no va utilitzar el clàssic **bitxo coralet**, o simplement, **bitxo**, o simplement **coralet**. Denominació catalaníssima d'aquell pebrotet com una barretineta que cou com un dimoni, vermell com un coral. (És per això que algunes centreamericanes duen al coll, per amulet, un bitxet de coral que és una preciositat.) El Fabra no registra **coralet**, però el Moll sí que ho fa; el seu nom científic és *Capsicum*

annuum. Però ah, que **cou!**, he dit; heus aquí el mot tradicional per a expressar el concepte de picant. Aquesta paraula també es catalana, i ben catalana, però sempre l'havia superada aquella altra en l'ús quotidià, fins ara fa poc: **coent**.

M'hi trobo embolicat i cal que ho aclareixi més. **Coure** és un verb catalanís-sim que vol dir 'sotmetre un cos a l'acció del foc o produir la sensació de foc, coïssor, etc'. En aquest segon sentit ha caigut pràcticament en desús, i aquest és l'aspecte amarg del cas. Hauríem de parar ment a restituir-lo en infinites ocasions: *Xiquet, com couen aquestes anxoves! Aquest bitxo cou com un dimoni!, M'agrada el menjar coent*. També l'aplicàvem molt en sentit figurat, i fins adreçat a un persona: *És una xicota coent*, que vol dir que és una noia eixerida, viva, agradosa –o perillosa.

Pel que fa a *chili*, és una paraula que ve del nàhuatl *chilli*, que vol dir «pebrot coent», molt emprada pels mexicans i els sud-americans –*chile*, «pebrot»–,

els quals aprecien molt tot recapte coent. Els nord-americans també l'han presa i l'escriuen en un cobert de restaurant, generalment aplicada al combinat coent de carn capolada i fesols negres, al qual atorguen caràcter llatí.

Dir d'un insecte, o d'un animaló, que és un «bicho» és una castellanada inadmissible. Cal dir **cuca**, al primer, i **animaló** o **feristela**, si és fer, al segon.

Dir a una nena que és un **bitxo** és molt català –i és l'ús figurat del mot–. Vol dir que la mestresseta és guiteta, rabioseta o coenteta. Dir-ho d'una noia, o d'una dona, també és molt correcte, bé que aquí ja cal parar compte amb els diminutius. ♦